

בריכות שלמה:

● (יום ו' ב' 12 בצהריים) אחרי רכיבה של שני ימים על המורים, רצינו להתפטר קצת מהחמור, ולכן החלטנו — 24 תלמידים — ללכת ברגל מחברון, ואגב חסרו גם כ-20 המורים. נתן לנו האדון מוסינזון רשות ואנחנו, יחד עם שני מורים, יצאנו ברגל לירושלים. הדרך היתה יפה מאד. הלכנו כל הזמן לפני החמורים הרבה, והיינו שבעים-רצון מאד... זה עכשיו באנו למקום הנקרא „בריכות שלמה“. אלה שלוש בריכות-מים גדולות ועתיקות. מוצאן ממעינות אחדים בצלע ההר (ראה תצלום). הורדוס המלך בנה את הבריכות האלה, והעביר בצינורות את המים לירושלים, מרחק של 12 ק"מ. הצינורות ישנם עד עכשיו, המים עוברים גם היום לירושלים. הבריכות יפות מאד, בנויות מאבנים שחורות וגדולות. עלייד הבריכות בנוי מיבצר עתיק, שנבנה עליידי נוסעיה-הצלב במאה ה-12. עלינו גם לראות את המעיין, הנמצא בצלע ההר, ועליו בנוי בית קטן. פתחנו את הדלת ונכנסנו לתוך הבית, ירדנו במדרגות חשוכות ורעועות, ופחדנו שלא ניפול ולא נשבור את ראשינו. החושך כליכך גדול שם, עד שכימעט לא ראו את אור הנר והגפרורים שהדליקו. סוף-סוף הגענו למדרגה האחרונה. מי המעיין צלולים מאד, שתינו מהם והתענגנו על טעמם הטוב...

ירושלים:

● (יום ו' לפנות-ערב) שתי שעות רכבנו ובאנו לבירת ממלכת-יהודה, לעיר קדשנו, לעיר ירושלים. כעת רכבתי כבר על חמור. כשיצאנו מבריכות-שלמה נכנסנו לביית-לחם. כמה יפה העיר הזאת! ואיזה רושם עשתה על כולנו זו העיר החביבה כליכך, עיר מולדתו של דוד הרועה, מלך ישראל! ומה היא כעת? עיר כולה נוצרית, וביחוד רוסית! ועל כל צעד ושעל מינזורים ופעמונים — אותם הפעמונים הארוכים, שכבר שתי שנים שלמות לא שמעתי את צילצולם הארוך... לא ירדנו כלל לעיר, ורכבנו הלאה. אולם תיכף בצאתנו מבית-לחם הפתיעו אותנו בהפתעה עצומה חדשה: באנו לקבר רחל אמנו! עלייד הדרך עומד לוי בית קטן עם כיפה. הבית עצמו מפיץ כליכך הרבה עצב, כליכך הרבה עגימות, עד שנדמה לי שהנה רוחה של רחל אמנו מרחפת על פני הבית ומנחמת אותנו. בניה, החיים בגולה ומתענים תחת ידי מצייקנו... קפצתי מעל החמור ונכנסתי לתוך הבית. כולנו, החדשים, היינו כמשוגעים. רצינו לשבר את דלת הקבר ולהכנס, אולם הקבר סגור. בערב ראשי-חודש פותחים

ליד בריכות שלמה, בדרך מחברון לירושלים, שסיפקו את המים לירושלים

ואנחנו רוכבים על ראש הר גבוה. פיתאום ראינו מרחוק עדר-עזים יורד מצלעות הר. „כעדר העזים שגלשו מן הגילעד“, התחלנו כולנו לצעוק זה על זה...

יפו:

● (יום ה' ב' 4 אחרי הצהריים) אחרי ארוחת-הבוקר נכנסנו לרכבת בעגלה מיוחדת, שהקציבו לנו. נסענו ב-4 שעות עד שבאנו ליפו. כשהתקרבו ליפו, גדלה ההתרגשות אצלנו. כל אחד הרגיש, שהנה הולך הטיול ונגמר. אגרנו את שארית כוחותינו כדי לגמור בכי טוב, ולפני שהתקרבה הרכבת לתל-אביב התחלנו בשירה גל-

המלח. לפי מסורת הערבים נמצא במקום זה קברו של משה רבנו, ומן הזמן שהנוצרים התחילו לערוך תהלוכות פומביות אל קבר ישוע הנוצרי, התחילו המוסלמים לערוך תהלוכות כאלה לקבר זה... כשבאנו קיבלו גם אותנו בסבר פנים יפות...

סלט, או רמות גילעד:

● (יום ג' ב' 7 בבוקר) הנה אנחנו כבר בסלט, הנקודה היותר גבוהה של טיולנו, ובאנו הנה לא היום בבוקר, כמנ שחשבנו, כי אם דווקא אתמול לפנות ערב ב-6, כי הובילו אותנו לא בדרך שחשבנו ללכת בה, כי אם בדרך אחרת יותר קשה, אבל יותר קצרה. ב-7 וחצי אתמול בבוקר

הירדן מירדנה

הבת: גילו הגילעדים, בני החיל, גילו הגילעדים יומם וליל... כשעמדה הרכבת ביפו, ירדנו והסתדרנו שניים-שניים כדי ללכת לתל-אביב, אולם בדרך נוספו עלינו יותר ויותר תלמידים. שבאו לקראתנו, וההמון הלך וגדל. אנחנו צועדים באמצע שניים-שניים, בידי הראשון מנפנף הדגל הכחול-לבן-גימנסיה-עברית-הרצליה, ואנחנו שרים: שאו ציונה נס ודגל, דגל מחנה יהודה. באנו לתל-אביב, דלרות הגימנסיה היו כבר פתוחות למעננו, ואנחנו נכנסנו בתהר לוכה זו ישר אל הגימנסיה.

יצאנו מיריחו... אחרי ארוחת-הצהריים המשכנו את דרכנו הלאה... כל הזמן עלינו ועלינו על הרי הגילעד. ביום זה עלינו 1200 מטר... בעת הרכיבה הגענו לראש הר גבוה כליכך, שראינו מעליו את חצי ארץ-ישראל: ראינו את כל ביקעת-הירדן, עם הירדן עובר לאורכה, ראינו את כל ים-המלח, עם הרי-יהודה והרי-מואב משני צדדיו, וראינו גם את חופי הדרומי; ראינו את ירושלים, על הרי-יהודה, מרחוק; ראינו את יריחו לרגלי הרי-יהודה, ראינו את מצדה על שפת ים-המלח, וכן הלאה. המחזה היה נהדר.

אותו! התרגשותנו היתה גדולה מאד. מיד התקבצנו יחד והתחלנו לשיר: בשדמות בית-לחם... כל אחד הרגיש חובה לשיר, והשירה יצאה מעומק-הלב בלוויית רעד קר על כל הגוף. זהו קיברה של רחל אמנו? האאמין לזה? פה מתה רחל אמנו בעוד כיברת-ארץ לבוא אפרתה? לא יכולנו להיפטר, אולם מוכרחים היינו. עלינו על החמורים ונסענו ישר לירושלים. מרחוק הראו לנו כבר את מיגדל-דוד. אחדים מאיתנו התחילו לרוץ כמשוגעים ישר אל העיר...

● (מוצאי שבת ה' ניסן) אתמול, כשגמרתי לכתוב ביומן, שמעתי מאחורי דלת-חדרי את קולו של ה' מוסינז' זון: מי החפץ ללכת לראות את הכותל המערבי ילך אחרי י...! תחילה עברנו על יד מיגדל-דוד, מיגדל גבוה מאד, כולו אומנם חרב... הסתובבנו עוד בסימטאות צרות, עד שפיתאום נתגלה לעיני קיר רחב וגבוה מאד, ומאות יהודים עומדים אצלו ומתפללים בבכיות נוראות. זהו הכותל המערבי, שריד בית-מקדשנו... גמרנו את התפילה, נפרדנו מן הכותל והלכנו הביתה... אולם ממה שראיתי היום אני מלא רגשות אין קץ...

יריחו:

● (יום ב' בבוקר ב-6) אתמול בבוקר ב-7 יצאנו מירושלים על חמורים ישר לכפר ערבי אחד, נבי-מוסה (הנביא משה). הדרך היתה מצויינת... עתה ראיתי כמה יפה היא ארצנו! אינו רבי-גונות יש בה! ואיזה יופי טבע והוד פראי בה! משוגע הייתי למראה עיני! ברש"מ מים כאלה באנו ב-1 וחצי לכפר הערבי נבי-מוסה... טרם שהגענו לנבי-מוסה ראינו מרחוק את ים-המלח בכל יופיו, יחד עם הרי מואב, המשתרעים מעברו השני של ים-

נוף קסום זה של בית-לחם ודרך אפרתה יצק בהווי הגימנסיה הרצליה מסורת, שעל ייסודה, כתוב בספר דוב הוז מאת יצחק יציב, המתאר את ריבקה שרתוק (אחותו של משה שרת, ורעייתו של דוב הוז) בתיאוד הזה: „היא גם קוראת לפני התלמידים בשירי משוררים אחרים בהבנה, ברגש ובהטעמה. ומשמסדר המורה לציור תמונה חיה לפי שירו של ק. שפירא: 'בשדמות בית-לחם בדרך אפרתה' וחדד התלמידים מחלל בחליל את המנגינה המונוטונית באולם האפל, מגיחה מפתח המערה המצוירת על הבד 'רחל אמנו', ותלמידים רואים לאור גפרורים בנגליים הנדלקים אחד בשני, דמות נערה מיזרחית בשימ" לה לבנה, כששתי צמותיה השחורות יורדות מעל ראשה ומתפתלות על גבה הדק — הלא היא רבקה חברתס...“

ליד קבר רחל, במבואות בית-לחם: התלמידים גילו שהשערים סגורים